

Yunus Emre Ve Mistizm

– sagir · 05 Şubat 2012

Yunus Emre ve Mistizm

Yunus Emre yaşadığı dönemdeki Türkçe'yi en güzel kullanan, Tasavvuf ve tekke Şairlerimizin en önde gelenlerindedir O'nun divanındaki şiirleri dikkatle incelendiğinde İlahî aşkı terennümden gayrı ne bir beytine, ne bir mısrasına, ne de bir gazeline rastlayamazsınız "İşkun aldı benden beni bana seni gerek seni –Ben yanaram düni günü bana seni gerek seni" Diyen Yunus İlahî aşk deryasında kendi benliğinden geçerek yalnız Hakk'la vuslattan başka hiçbir arzusunun olmadığını o vuslatın özlemi ile gece gündüz yandığını ifade etmektedir Yunus Emre'nin istisnasız bütün şiirleri İslam'ın derunî bir düşünce ve kavrayış sistemi olan tasavvufî terennümleridir Bunun ötesinde bir yaftalama ve etiketleme gayretine girmenin, yani Yunus Emre'yi batılı bir idrak la, mistizm ile alakalandırma gayretlerinin, ısrarlarının abesle iştigalden öte, Yunus Emre'ye iftira etmektedirler Böylesi bir yaftalamanın, Yunus'u Mistik bir şair olarak tanıtmaya gayretinin iddiacıları nedenlerini de ispatlamak zorundadır

Türk milletinin yetiştirdiği bu yüce şahsiyeti, tasavvuf şairini, bu milletin imanından koparma çabalarının bu güne kadar bir sonuç vermediği gibi bu günden sonra da bir sonuç vermeyeceğine inanıyorum Bu girizgahtan sonra tasavvuf nedir, mistizm nedir kavramlarını açıklayarak Yunus Emre'nin gerçek yerinin nerede olduğunu anlatmaya çalışacağız

Tasavvuf ve sufizm de çoğu kez mistisizm ile karıştırılmaktadır Oysa tasavvuf ve sufizm İslam dinine özel bir terim olup diğer dinlerin mistiklerinden bazı yönleri ile ayrılmaktadır Sufizm ve tasavvufun mistisizm'den başlıca farkları şunlardır:

Tasavvufta Peygamber yolu ile ruhî tekamüle ve Allah'a ulaşmak vardır Mistizmde Peygamber veya müşid-i kamile gerek yoktur Aklın kavrayamayacağı hakikatler bulunduğunu ve bunların Sezgiler, ilham ve algılar yoluyla kavrana bilineceğini hedefleyen bir düşünce sistemidir

Gel ey kardeş Hakk'ı bulayım dersen,

Bir kâmil mürşide varmazsan olmaz!

Deyen Yunus Emre'nin mistizmden ne kadar uzak olduğu ortadadır

Tasavvufta ise bu mesele (yani aklın kavrayamayacağı hakikatler) imanla temellendirilir ve hakikatin iç yüzü kavranılmaya çalışılır Yarattılandan Yaratan fikrine ulaşmak esastır

"Nazar eyle ilerü, pazar eyle götürü,

Yaradılanı hoş gör, yaradandan ötürü!"

Mistizm ruhî ve bedenî alıştırılmalar sayesinde insana huzur ve saadet vaat eden bir öğretilerdir Ancak orada insanın gideceği yer, varacağı son nokta Yaratıcı değildir İnsan orada hiçliğe, yokluğa ulaşır

"Tasavvufun ortaya çıkışından günümüze kadar geçen süre içerisinde bir çok tanımı yapılmıştır Örneğin Cüneyd-i Bağdadî'ye göre tasavvuf "mûtû kable entemûtu" sırrı gereğince nefsin heves ve hazlardan feragat etmesidir Bir başka tanımında ise tasavvuf "Hakk'ın seni senden gidermesi ve kendisiyle ihya etmesidir" der Gazalî'ye göre ise "kalbi Hakk'a bağlayıp mâsivâ ile ilgiyi kesmektir" Bu tanımlar ve değerlendirme amaçlı yazımıza alamayacağımız kadar çok sayıda tanımı yapılan tasavvuf, ana hatlarıyla tahalluk(ahlâklanma) ve tahakkuk (Hakk'ı isimlerinin suretleri ile alemde seyr etme)'u konu ve Allah ve Resul'ünün ahlakıyla ahlâklanmayı gaye edinen bir sistemdir İster tanımlarında olsun, isterse konu ve gayesinde olsun, tasavvufun birinci derecedeki hedefi ahlâktır Yani kişinin teoride Allah'ın Kur'an-ı Kerim'de ana hatlarını belirlediği ve pratikte de Hz Peygamber'in en güzel bir şekilde uyguladığı ahlâkı yaşamasını hedefler"

annemarie Schimmel; Tasvufun Boyutları (302)

Tasavvufun Mistizmden bazı farkları şunlardır

Mistisizm'de ıstırap önem taşıdığı hâlde tasavvufta ıstırapın özel bir yeri yoktur

Tasavvufta terbiye metotları fertlerin karakter yapılarına göre farklılık arz ettiği hâlde, mistisizmde bu farklılık ve zenginlik yoktur

Tasavvufta mânevî yükseliş için ferdî gayret esas olduğu hâlde, mistisizmde değildir

Mistik sadece vecd ehli olduğu hâlde, sûfî hem vecd ehli, hem de ilim talibidir

Tasavvufta zikir ve şeyh ile birlikte bulunmak (sohbet) esastır Mistisizmde böyle bir esas yoktur

Mistisizm, rûhun cesede hakîmiyetini sağlama ameliyesidir Tasavvuf ise rûhun arıtılıp Hakk'a vuslata erdirilmesidir[6]

Tasavvuf şeriat kurallarının üzerine bina edilmiş olup İslam dininin bir yüzüdür Tasavvuf İslam'dan bağımsız düşünülemez

Tasavvufun ahlak kuralları tamamen İslam peygamberinin sünnet denen sözlü ve fiili hareketlerine dayanır Tasavvuf özel anlamıyla sünneti harfiyyen yerine getirmektir

Yukarıdaki Tasavvuf ve Mistizm'in her ne kadar bazı yönleri biri birine benzer gibi görünse de aralarında çok büyük farklar olduğu görülmektedir Şimdi Yunus Emre'yi bu bilgiler ışığında okuyup değerlendirecek olursak O'nu daha iyi tanımış ve anlamış olacağız Bütün şiirlerinde tasavvufî ifadeler ve üstün bir Hakk aşkı görürüz ama mistizme atfedeceğimiz bir kelime dahi göremez ve bulamayız Bütün bu sebeplerden dolayı Yunus Emre büyük bir tasavvuf şairidir O'na bundan öte yüklenmek istenen her türlü etiketi reddeder ve Yunus Emre'ye bühtan ve akaret manasına gelir Bu abide şahsiyeti batılı zihniyeti ile değerlendirmek gafletine düşmeyelim

İbrahim Sağır